

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Ви не набудете справжнього авторитету,
якщо не будете все життя навчатись.*

Стів Павлина

Початкова загальна освіта є першим рівнем освіти. Її діяльність забезпечується чинною нормативною базою. Сьогодні в початковій школі відбуваються певні зміни.

Це пов'язано у першу чергу із запровадженням нового Державного стандарту початкової загальної освіти. Він розроблений відповідно до мети початкової школи з урахуванням пізнавальних можливостей і потреб учнів початкових класів, визначає зміст початкової загальної освіти, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

У зв'язку з вищезазначеним можна стверджувати, що в діяльності початкової школи відбуваються певні зміни. Актуальним завданням початкової ланки освіти стає оволодіння учнями ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток. Розв'язання поставленого завдання здійснюється шляхом відповідної організації навчального процесу.

Характеристика методу проектів, його актуальність в організації навчально-виховного процесу

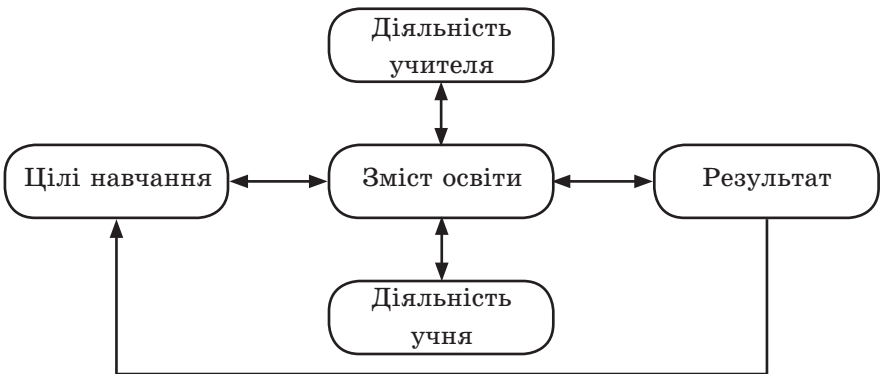
Навчальний процес у загальноосвітньому навчальному закладі I ступеня є основою забезпечення базису загальноосвітньої підготовки учнів, їх подальшого становлення як особистості, їх психологічного, соціального, фізичного розвитку.

Узагалі, під навчально-виховним процесом розуміють цілеспрямовану, спеціально організовану взаємодію вчителя та учня щодо засвоєння змісту освіти.

У підручниках та навчальних посібниках з дидактики визначається так званий дидактичний п'ятикутник, який складається з п'яти елементів: дидактичного завдання етапу навчання, змісту, методів навчання, форм організації пізнавальної діяльності учнів, які відповідають завданню, і реального результату взаємодії зазначених елементів.

Інтерпретуючи згаданий вище дидактичний п'ятикутник у загальному контексті процесу навчання, можна замість дидактичного завдання поставити мету навчання; замість методів — діяльність учителя (адже саме він добирає ці методи, за допомогою яких організує процес оволодіння навчальним матеріалом); замість форм організації пізнавальної діяльності учнів — просто діяльність учнів (навчання) як суб'єктів навчально-виховного процесу.

Сутність навчального процесу (на основі інтерпретації дидактичного п'ятикутника)

Аналізуючи схему, можна визначити певні аспекти самого навчального процесу. А саме: визначення мети навчання та певного «відрізку» змісту навчання, організація взаємодії вчителя та учня на основі змісту, який треба опанувати, та результат навчального процесу. З'ясування сутності зазначених дефініцій викликає низку запитань. Перш за все вимагають осмислення такі запитання: «Для чого вчити?» (цілі навчання); «Чому саме вчити?» (зміст навчання); «За яких умов?» (вмотивованість навчання); «Як навчати?» (методи, форми навчання); «Як виміряти реальний результат

навчання?» (оцінювання навчальних досягнень учнів); «Які особливості організації навчального процесу у початковій школі?».

Цілі навчання — це модель бажаного результату засвоєння змісту навчання. Це уява того, яким ми бачимо випускника першого, другого, третього, четвертого класів окремо та випускника початкової школи в цілому. У відповідності до мети добирається зміст та формуються в учнів мотиви навчання. Організація процесу навчання здійснюється за допомогою відповідних форм, методів і технологій. Як підсумок, ми отримуємо реальний результат, який співвідносимо з тим, що ми хотіли отримати.

Вищезазначене є загальновідомою моделлю процесу навчання. Спираючись на неї, розкриємо деякі характеристики навчального процесу у початковій школі та з'ясуємо, які зміни необхідні в умовах сьогодення.

Мета перш за все має відображувати освітні потреби дитини, батьків, які виражають потреби суспільства, і вже потім — держави. Наше суспільство зараз, як і все прогресивне людство, визнає пріоритет розвитку дитини. Тому її освітні потреби в навчальному процесі поступово виходять на перший план. Це означає, що шкільний компонент навчального плану в початковій школі має компонуватися тільки за бажанням дітей і батьків (за їх замовленням). Для цього треба повернутися до детального вивчення специфіки мікрорайону школи, особливостей сімей учнів, можливостей школи задовольняти потреби населення у початковій освіті. Тобто основним замовником стає громадянин.

В умовах сьогодення акцент навчання переноситься з рецептурного підходу до пошукового. Увага зосереджується не на механічному відтворенні того, що є у підручниках, або того, що сказав учитель, а на формуванні умінь знайти необхідну інформацію, дібрати відповідні методи, прийоми для рішення конкретних завдань. Тому і мета уроку формулюється не від учителя (розповісти, показати, провести тощо), а від учня: усвідомити, впевнитися, навчитися, засвоїти тощо. Тоді висновок кожного уроку вимагатиме перевірку того, чи усвідомили, впевнилися, навчилися діти. Формулювання мети у такий спосіб дає змогу активізувати пізнавальну діяльність учнів, поступово перевести учня з об'єкта у суб'єкт навчання, створюючи умови для прояву і розвитку природних здібностей школярів. Саме цей аспект забезпечує формування у молодших школярів *ключових компетентностей*.

Зміст навчання закладений у стандартах освіти початкової школи. З вересня 2012 року запроваджено новий Державний стандарт початкової загальної освіти. Відповідно до цього стандарту виокремлюються певні особливості організації навчального процесу у початковій школі. Це перш за все введення новітніх методів навчання.

Одним із таких методів навчання, який зможе реалізувати завдання, наголошені у Стандарті, є метод проектів. Спираючись на педагогічну енциклопедію, можна зазначити, що метод проектів не є новою системою навчання. Його виникнення відносять на кінець ХІХ століття, але широке застосування у загальноосвітніх школах відбулося на початку ХХ століття. Так, основними щодо методу проектів є робота Дж. й Е. Дьюї «Школи майбутнього» — «Schools of Tomorrow» (вийшла 1915 р.). Подальший розвиток цей метод знав у роботах У. Кілпатрика, Е. Коллінгса (США). Спирається метод проектів на концепцію прагматичної педагогіки, в основу якої покладена ідея навчання засобом дії, тобто *діяльнісний підхід* в організації процесу пізнання.

Метод проектів — це, по-перше, запланована діяльність, що передбачає досягнення поставлених завдань протягом певного періоду часу; по-друге, — це навчально-практична діяльність, яка має певні освітні цілі. Вона включає дослідження та вирішення проблеми, використання різноманітних джерел інформації й різних матеріалів, планується й виконується учнями та педагогами за умов, що близькі до реальних.

Метод проектів — це система навчання, за якої учні засвоюють знання й набувають певних навичок в процесі планування й виконання практичних завдань (проектів), які поступово ускладнюються.

Метод проектів — це певна педагогічна технологія, під якою в широкому сенсі розуміють будь-яку самостійну роботу учнів.

Метод проектів вимагає від учнів самостійно або у складі групи розробити план, письмову чи усну доповідь, реферат з метою оволодіння певними знаннями та навичками.

Сутність методу проектів

Неодмінною сутнісною ознакою методу проектів є його спрямованість на результат шляхом вирішення будь-якого навчального завдання. Особливістю його є організація самостійної роботи учнів.

Різновиди самостійної роботи учнів

